

Jak na základní gramotnosti v MŠ v novém RVP?

FAQ

1. Jaký je hlavní cíl revidovaného Rámcového vzdělávacího programu (RVP) pro předškolní vzdělávání?

Hlavním cílem revidovaného RVP je přinést přehlednost a uklidnění do předškolního vzdělávání, zamezit zbytečným duplicitám a zaměřit se na rozvoj základních gramotností a kompetencí pro život. Program by měl učitelkám pomoci zorientovat se v nových požadavcích a co nejlépe implementovat náměty do praxe, aniž by se tlačilo na výkon dětí a potlačovalo jejich dětství. Povinně by se změny měly implementovat od září 2026, pilotně od září 2025.

2. Které gramotnosti jsou v novém RVP pro předškolní vzdělávání považovány za základní a proč?

V novém RVP pro předškolní vzdělávání jsou za základní stanoveny pouze dvě gramotnosti: matematická a čtenářská. Důvodem je snaha o zjednodušení a propojení vzdělávacích oblastí, protože se v předškolním vzdělávání vše snaží propojovat.

Další gramotnosti, jako je přírodovědná, pohybová a zdravotní, informatické myšlení, finanční a mediální gramotnost, nejsou „vymýceny“, ale jsou přirozeně propisovány do očekávaných výsledků učení v rámci čtyř vzdělávacích oblastí (Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě, ten druhý a společnost, Dítě a svět).

3. Jak se liší gramotnosti od kompetencí v kontextu nového RVP?

Gramotnosti mají obecnější a shrnující charakter a kladou důraz na souvislosti, aplikace a dlouhodobý dosah pro vzdělávání v životě. Často směřují k naplnění mnoha očekávaných výsledků učení ve vzdělávacích oblastech. Kompetence, například kompetence k učení, k řešení problémů, mají ještě více všeobjímající charakter – volbou vhodných vzdělávacích strategií přispíváme k naplňování těchto kompetencí.

4. Kde v novém RVP najdou učitelé informace o gramotnostech a jaká metodická podpora je připravována?

Informace o gramotnostech jsou v novém RVP pro předškolní vzdělávání zatím na dvou místech: v obecné charakteristice předškolního vzdělávání (u cílů) a v samostatné kapitole „Základní gramotnosti“. Připravuje se také metodická podpora (tzv. „třetí vrstva“), která bude součástí informačního systému. K téměř stovce očekávaných

výsledků učení (OVU) bude připraveno pět ilustrativních činností podpořených fotografiemi či videem. Z těchto pěti činností bude jen jedna řízená, dvě spontánní a dvě nepřímo řízené, přičemž alespoň jedna bude realizována venku. Cílem je ukázat, jak konkrétní činnosti rozvíjejí gramotnosti.

5. Jaké jsou klíčové vzdělávací strategie podporující rozvoj gramotností v MŠ?

Jako klíčové vzdělávací strategie, které podporují naplňování gramotností, byly zmíněny a potvrzeny:

- prožitkové učení,
- spontánní hra,
- samostatnost a práce s chybou (nezasahování dospělého do řešení úkolů, aby se děti učily z vlastních chyb a hledaly vlastní postupy),
- skupinová práce a kooperativní učení,
- vrstevnické učení,
- situační učení.

Tyto vzdělávací strategie dávají dětem prostor pro spontánnost, prožitek a tvořivost místo toho, aby se tlačilo na jejich výkon.

6. Jaký je význam manipulativní činnosti a práce s chybou při rozvoji gramotností?

Manipulativní činnost je pro rozvoj gramotností, zejména matematické, naprosto zásadní. Děti potřebují věci zkoumat rukama, hmatem a taktilním kanálem, nikoli pouze vizuálně. Příkladem je zkoumání shodnosti, kdy děti musejí objekty přikládat a zjišťovat, zda se kryjí.

Práce s chybou je klíčová pro rozvoj schopnosti dětí hledat vlastní postupy a strategie. Dospělý by neměl zasahovat, pomáhat ani radit, aby dítě mělo prostor svým tempem problém řešit a mohlo samo rozpoznat správné a nesprávné řešení a odhalit chybu. Tím se učí pro život, jak řešit problémy a být tvořivé.

7. Jaké konkrétní příklady činností mohou učitelky využít k rozvoji matematické a čtenářské gramotnosti?

Příklady činností, které propojují matematickou a čtenářskou gramotnost, zahrnují:

- **Skládání pohádkových ilustrací:** Děti nejen skládají části ilustrací dohromady, ale učí se pracovat s chybou (špatně složené tvary) a zároveň si vyprávějí příběhy, čímž rozvíjejí jazykovou vybavenost.
- **Práce s protiklady:** Diskuze o pojmech jako „horký/studený“ nebo „velký/malý“ s prelogickými otázkami „může se to stát?“ propojuje jazykovou složku s kritickým myšlením.

- **Půlené obrázky** (např. zvířat): Děti skládají části zvířat k sobě a zároveň se učí nová slova a říkanky, čímž propojují vizuální a sluchové informace s textem.
- **Tvoření divadelní scény z geometrických tvarů**: Děti vytvářejí figurky a scénu z koleček a půlkoleček, učí se prostorové pojmy (vedle, u, mezi, před, za, vpravo od apod.) a rozvíjejí komunikaci.
- **Hledání shodnosti**: Děti přikládají figurky ke stínům a učí se princip shodnosti skrze manipulaci a argumentaci („není to shodné, protože...“).
- **Navigace podle plánu**: Děti se navzájem navigují pomocí plánu a učí se porozumět pokynu, rozvíjí svou prostorovou orientaci a komunikaci.
- **Barevné sudoku, třídění potravin, práce s piktogramy**: Tyto činnosti rozvíjejí analyticko-syntetické myšlení, argumentaci, vnímání souvislostí a vztahů, porozumění symbolům a kontextu.

8. Jak mohou učitelky lépe prezentovat svou práci rodičům a zapojit je do rozvoje gramotností dětí?

Učitelky by se neměly stydět za to, co v MŠ dělají, a měly by umět „prodat“ didaktickou hodnotu své práce. Důležité je nejen ukázat rodičům fotky aktivit, ale také komentovat, proč se dané činnosti dělají (např. „rozdělili jsme jemnou motoriku“, „dětí se učily pracovat s chybou“). Tím se rodiče lépe seznámí s kvalitní prací v mateřské škole, inspirovaní se a případně se sami doma pustí do podobných aktivit s dětmi. Cílem je stát se pro rodiče mentory, kteří je podpoří v tom, aby netlačili děti k výkonům, ale podporovali jejich přirozený rozvoj.

O dokumentu

Tento dokument vznikl jako doplňující materiál k webinářům k revizi RVP ZV. Obsahuje odpovědi na často kladené dotazy od učitelů a dalších účastníků webinářů a je určen pro pedagogy, vedení škol a další odbornou veřejnost.

Dokument je součástí série **FAQ k webinářům NPI ČR**, které se věnují jednotlivým vzdělávacím oblastem a tématům spojeným s revizí RVP.

Záznamy a další informace o webinářích najdete na: <https://webinare.rvp.cz/ips-kurikulum>.

O webinářích

Lektorka: RNDr. Hana Lišková

Datum vysílání: 16. 4. 2025

Více informací: <https://webinare.rvp.cz/webinar-npi/119513>

Podpora kurikulární práce škol
Národní pedagogický institut ČR

Máte další otázky?

Pro své případné dotazy využijte online konzultační centrum NPI.

kc.rvp.cz

